

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 26/2023-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], správcu konkurznej podstaty úpadcu [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou SOJKA LEGAL s. r. o., A. Kmeť'a 357/1, Dubnica nad Váhom, v mene ktorej koná advokát Mgr. Mgr. Pavol Sojka, PhD., proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 28 Cbi 4/2019-234 z 3. novembra 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Nitra č. k. 28 Cbi 4/2019-234 z 3. novembra 2022 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Nitra č. k. 28 Cbi 4/2019-234 z 3. novembra 2022 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Nitra **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), „čl. 48 ods. 2 v spojení s čl. 20 ústavy“ a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd vyslovil porušenie označených práv napadnutým uznesením,

zrušil ho, vec vrátil Okresnému súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) na ďalšie konanie a priznal mu náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol ako správca konkurznej podstaty úpadcu žalovaným v konaní o určenie popretej pohľadávky vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 28 Cbi 4/2019-234. Okresný súd v označenej veci rozhodol rozsudkom č. k. 28 Cbi 4/2019-178 z 12. mája 2022 tak, že žalobu zamietol a sťažovateľovi priznal náhradu trov konania v celom rozsahu. Následne rozhodol o výške náhrady trov konania uznesením z 26. júla 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom (ďalej len „VSÚ“) tak, že žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konaní v sume 1 275,03 eur. Proti tomuto uzneseniu VSÚ podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol okresný súd napadnutým uznesením z 3. novembra 2022 tak, že sťažnosť zamietol. V odôvodnení napadnutého uznesenia dospel k záveru, že pri určení výšky náhrady trov konania je potrebné vychádzať z názoru, že spory o určenie pravosti pohľadávok sa považujú za spory, ktorých predmet nie je možné oceniť. S argumentáciou sťažovateľa, ktorý namietal, že bolo potrebné aplikovať § 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 7/2005 Z. z.“), sa v odôvodnení vysporiadal tak, že táto právna úprava obchádza ustálenú judikatúru (č. k. II. ÚS 38/2019-35 z 26. júla 2019 a č. k. II. ÚS 206/2020-11 z 12. mája 2020), a preto je potrebné, aby súdy presadzovali ústavnokonformný výklad (bod 12). Vzhľadom na charakter konania nemožno na daný spor nazerať tak, že jeho hodnotu je možné vyjadriť peniazmi, a preto i z ustálenej judikatúry slovenských súdov jednoznačne vyplýva záver, že pri určovaní tarifnej odmeny advokáta je potrebné aplikovať § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [bod 13, (ďalej len „vyhláška“)].

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie za arbitrárne a svojvoľné z dôvodu nesprávneho vyhodnotenia rozhodných skutočností, nesprávneho právneho posúdenia veci a nevysporiadania sa s existenciou relevantného ustanovenia § 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z. zo strany okresného súdu. V odôvodnení ústavnej sťažnosti argumentuje tým, že označené ustanovenie bolo prijaté v roku 2017 a predmetný konkurz začal až po platnosti a účinnosti tohto ustanovenia, preto pokiaľ okresný súd na vec aplikoval príslušné ustanovenie vyhlášky a argumentoval judikatúrou, ktorá sa vzťahovala na konkurzné konania začaté pred prijatím právnej úpravy (§ 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z.), pochybil a svoje rozhodnutie zaťažil vadou arbitrárnosti, v dôsledku čoho malo dôjsť k porušeniu jeho označených práv.

4. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 26/2023-18 z 25. januára 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v rozsahu vymedzenom vo výrokovej časti označeného rozhodnutia.

5. Následne ústavný súd 7. februára 2023 vyzval okresný súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke prijatej ústavnej sťažnosti a oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti. V rovnaký deň upovedomil zúčastnenú osobu spoločnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „zúčastnená osoba“), o jej práve vyjadriť sa k prijatej ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnených osôb a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Vyjadrenie okresného súdu č. k. Spr 144/23 bolo ústavnému súdu doručené 16. februára 2023 spolu s vyjadrením zákonnej sudkyne a dotknutým súdnym spisom. Okresný súd vo svojom vyjadrení odkázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne v predmetnej veci a rovnako vyjadril názor, že napadnuté uznesenie je dostatočne zdôvodnené, nie je v žiadnom prípade arbitrárne. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení v podstatnom uviedla: *„Ako vyplýva z odôvodnenia uznesenia... pri rozhodovaní o výške trov konania v konaní o určenie popretej pohľadávky, vychádzal súd pri určení výšky odmeny právneho zástupcu z ustanovenia § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z... aj s odkazom na nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 38/2019-35 zo dňa 26. júl 2019, a bod 18 odôvodnenia, pretože hodnotu určovaného práva nie je možné stanoviť aj z dôvodu, že predmetom konania bolo určenie pravosti popretej pohľadávky a nie nárok na zaplatenia peňažnej sumy.“*

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

7. Zúčastnená osoba svoje právo vyjadriť sa k prijatej sťažnosti v lehote určenej ústavným súdom ani do prerokovania veci samej nevyužila.

III.3. Replika sťažovateľa:

8. Právny zástupca sťažovateľa sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním doručeným 20. apríla 2023. V podstatnom uviedol, že k relevantnému argumentu spočívajúcemu v aplikácii § 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z. sa okresný súd nevyjadril, čo považuje za jednak alibistické a jednak za ďalší dôkaz dôvodnosti podanej sťažnosti.

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto preskúmava len to, či orgán verejnej moci ten-ktorý zákon nevyložil spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitrárny) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

11. Zároveň pripomína, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky, alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky, súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

12. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa tvrdí, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

13. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk preto posudzoval ústavný súd aj sťažovateľom napadnuté rozhodnutie okresného súdu.

14. Sťažovateľ vytýka napadnutému uzneseniu okresného súdu, že bolo vydané bez opory v platnom práve, v rozpore s relevantnou právnou úpravou, a vytýka tiež to, že okresný súd sa nevysporiadal s existenciou relevantného ustanovenia § 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z., ktorou argumentoval v rámci sťažnosti proti uzneseniu vydanému VSÚ.

15. V okolnostiach danej veci je podľa názoru ústavného súdu nevyhnutné poukázať na to, že všeobecný súd je pri rozhodovaní viazaný ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy).

16. Pokiaľ okresný súd v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia poukazyval na niektoré rozhodnutia ústavného súdu, najmä však nález č. k. II. ÚS 38/2019-35 z 26. júla 2019 (ktorým argumentovala aj zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti, pozn.), ústavný súd

považuje za dôležité poukázať na to, že rozhodné skutočnosti v danom prípade boli odlišné, pretože v označenom prípade dotknutý súd v incidenčnom konaní začatom v roku 2016 rozhodol o výške náhrady trov konania (prostredníctvom VSÚ) skôr, ako bol do právneho poriadku (zákonom č. 264/2017 Z. z., pozn.) zavedený § 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z. (s účinnosťou od 1. januára 2018). Uvedené rovnako platí aj pre uznesenie č. k. II. ÚS 206/2020-11 z 12. mája 2020, keďže predmetom ústavného prieskumu bolo rozhodnutie o výške náhrady trov konania (o určenie neúčinnosti právneho úkonu, pozn.), ktoré začalo v roku 2013.

17. Podľa prechodného ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. k úpravám účinným od 1. januára 2018 (§ 206g ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z.) sa konania podľa tohto zákona vrátane aj incidenčných konaní, ktoré boli začaté skôr, dokončia podľa predpisov účinných do 31. decembra 2017.

18. Pokiaľ však (tak ako v posudzovanom prípade) bolo incidenčné konanie začaté po 31. decembri 2017, pri rozhodovaní o výške náhrady trov konania je nevyhnutné aplikovať právnu úpravu § 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z., a nie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

19. Pokiaľ je na vec aplikovateľná právna úprava zákona ako primárneho právneho predpisu vyššej právnej sily, principiálne nemôže obstať, hoci aj racionálna argumentácia založená na aplikácii diferentnej vyhlášky ako sekundárneho právneho predpisu, podporená viacerými rozhodnutiami ústavného súdu.

20. O to prekvapivejšie je to, že hoci okresný súd bol zo strany sťažovateľa konfrontovaný s relevantnou argumentáciou týkajúcou sa aplikácie § 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z., vôbec na ňu nereflektoval, a svoje rozhodnutie založil výlučne na aplikácii vyhlášky a s ňou spojenej judikatúry, ktorá, ako už bolo vysvetlené, v rámci rozhodných skutočností aplikovateľná nie je. Argument okresného súdu, že zákonná právna úprava (§ 32 ods. 12 zákona č. 7/2005 Z. z.) obchádza ustálenú judikatúru, je nielen nepatričný, ale zjavne popiera princíp legality a je prejavom zásadného neporozumenia základov teórie práva (hierarchie noriem, viazanosti zákonom, výkladu noriem, vzťahu medzi normou a judikatúrou atď.).

21. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd napadnutým uznesením závažným spôsobom zasiahol do označených práv sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorý mal vplyv na vecnú správnosť napadnutého uznesenia okresného súdu a je ústavne neakceptovateľná. Na tomto základe ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

22. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie (bod 2 výroku nálezu).

23. V ďalšom postupe je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Okresný súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

V. Trovy konania

24. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Právny zástupca sťažovateľa si nárok na náhradu trov konania uplatnil v sume 492,31 eur. V rámci stanoviska k vyjadreniu okresného súdu z 20. apríla 2023 si sťažovateľ za tento úkon nárok na náhradu trov konania neuplatnil.

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby. Za dva úkony uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) patrí odmena v sume dvakrát po 193,50 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur.

26. Ústavný súd priznal náhradu trov konania v sume 410,26 eur, ktorá sa vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca je aj platcom dane z pridanej hodnoty, zvyšuje o 20 %. Trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, tak ako to vyplýva zo súdneho spisu, predstavujú sumu 490,31 eur (bod 3 výroku nálezu).

27. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2023

Ľuboš Szigeti
predseda senátu